

Podujatia - MÁJ

5.5. (štvrtok) o 18.00 h **HUDBA POD HVIEZDNOU OBLOHOU – W. A. MOZART**

Hudobný program pod umelou hviezdnu oblohou o neopakovateľnom umelcovi, majstrovi klasicizmu.

7.5. (sobota) o 11.00 h **AKO JE SLNIEČKO ĎALEKO**

Astronomická rozprávka pod umelou hviezdnu oblohou pre deti predškolského veku.

12.5. (štvrtok) o 18.00 h **MYTOLÓGIA A HVIEZDNA OBLOHA**

Súboje mýtických hrdinov, verná láska aj nenávisť. To všetko sa odohráva v pútavých mýtoch o súhvezdiach pod umelou hviezdnu oblohou planetária.

14.5. (sobota) o 11.00 h **NEVESTA HVIEZD**

Rozprávka pod umelou hviezdnu oblohou pre najmenších školákov, spracovaná na motívy klasickej laponského mýtu.

19.5. (štvrtok) o 18.00 h **HUDBA POD HVIEZDNOU OBLOHOU – VANGELIS**

Nezvyčajný hudobný svet uznávaného súčasného skladateľa gréckej národnosti.

21.5. (sobota) o 11.00 h **ALŽBETKIN VESMÍR**

Program v planetáriu pre zvedavé deti, ktoré sa chcú dozvedieť prečo je nebo modré, prečo je vo vesmíre ticho a iné záhady vesmíru.

26.5. (štvrtok) o 18.00 h **VESMÍR JE NÁŠ SVET**

Populárno – naučný astronomický program pod umelou hviezdnu oblohou. Prehliadka oblohy na rôznych zemepisných šírkach.

28.5. (sobota) o 11.00 h **VESMÍRNE OTÁZNIKY**

Hudobný program v planetáriu pre deti od 5 rokov.

ASTRONOMICKÉ POZOROVANIA PRE VEREJNOSŤ

Po zotmení v prípade priaznivého počasia.

11.5. (streda) o 21.00 h *Pozorovanie večernej oblohy na terase hviezdárne*

Podujatia - JÚN

2.6. (štvrtok) o 18.00 h **HPHO – ANTONIO VIVALDI - ŠTYRI ROČNÉ OBDOBLIA**

Baroková hudba a maliarstvo pod umelou hviezdnu oblohou planetária.

4.6. (sobota) o 14:00 h – 18:00 h **DEŇ DETÍ S ASTRONÓMIU**

Podujatie pri príležitosti MDD. Vstupné: 2 €

9.6. (štvrtok) o 18.00 h **PO ZÁPADOE SLNKA**

Náučný program pod umelou hviezdnu oblohou o tom, čo všetko môžeme vidieť na oblohe po západe Slnka z viacerých výnimočných oblastí našej Zeme.

11.6. (sobota) o 11.00 h **TOMÁŠOVA CESTA KU HVIEZDAM**

Fiktívny príbeh pod umelou hviezdnu oblohou o poznávaní vesmíru počas jednej noci. Vhodný pre mladších školákov.

16.6. (štvrtok) o 18.00 h **HUDBA POD HVIEZDNOU OBLOHOU – JOHN WILLIAMS**

Hudba z filmov pod umelou hviezdnu oblohou.

18.6. (sobota) o 11.00 h **ARIADNINA ČELENKA**

Rozprávka v planetáriu pre najmenších školákov, spracovaná podľa gréckej báje o súhvezdí Severná koruna.

23.6. (štvrtok) o 18.00 h **HVIEZDY NÁŠHO NEBA**

Program pod umelou hviezdnu oblohou zameraný na niektoré výnimočné hviezdy nášho neba a niektoré exotické objekty vesmíru.

25.6. (sobota) o 11.00 h **MESIAC NA VANDROVKE**

Program pod umelou hviezdnu oblohou o Mesiaci a Slnku pre najmenších školákov.

30.6. (štvrtok) o 18.00 h **HPHO – EDITH PIAF**

Životný a hudobný príbeh jednej z najznámejších francúzskych šansonierok 20. storočia.

ASTRONOMICKÉ POZOROVANIA PRE VEREJNOSŤ

Po zotmení v prípade priaznivého počasia.

15.6. (streda) o 22:00 h *Pozorovanie večernej oblohy na terase hviezdárne*

Vstupné

Večerné programy pre dospelých vo štvrtok:	3,00 €
Programy pre rodičov a deti v sobotu:	2,00 €
Astronomické pozorovania:	2,00 €
Individuálne návštevy počas školských prázdnin:	3,00 €
Skupinové návštevy:	3,00 €
(zľava 2,00 € platí pre MŠ, 1.-3. ročník ZŠ, mládež a dospelých vyžadujúcich zvláštnu starostlivosť;	
zľava 2,50 € platí pre 4.-9. ročník ZŠ, SŠ, VŠ a dôchodcov)	

Termíny návštev

Dospelí: štvrtok o 18.00 h; Deti: sobota o 11.00 h
Astronomické pozorovania: streda v určených hodinách

Skupinové návštevy: pondelok až piatok
o 9.00 h, 10.00 h, 11.00 h, 13.00 h.
Kapacita projekčnej sály planetária je 68 miest.
Skupinové aj individuálne návštevy je nutné dohodnúť vopred telefonicky alebo osobne.

HVEZDÁREŇ A PLANETÁRIUM V PREŠOVE

Astronomický informátor

máj - jún

3/2022

2.5 – 13.5.2022

Európske solárne dni

Vydáva: HaP v Prešove
Ročník XLVIII
Telefón/Fax: 051 / 7722065, 7733218
E – mail: hap@astropresov.sk
Internet: www.astropresov.sk
www.facebook.com/hapypresove

Vyhodnotenie okresného kola vedomostnej súťaže „Čo vieš o hviezdach?“ 2022

V dňoch 29. – 31. marca 2022 sa uskutočnilo okresné kolo vedomostnej súťaže „Čo vieš o hviezdach?“, na ktorom sa zúčastnilo 47 súťažiacich z 15 škôl okresov Prešov a Sabinov. Rok 2022 znamenal návrat k prezenčnému priebehu súťaže, čo je v tomto prípade veľmi pozitívne. V každej kategórii boli samostatne vyhodnotené obidva okresy – Prešov a Sabinov. Prví traja z každej kategórie a každého okresu postupujú do krajského kola, ktorého organizátorom bude Hvezdáreň a planetárium v Prešove. Krajské kolo bude zrealizované 26. – 28. apríla 2022. Každý deň bude súťaž absolvovať jedna z troch kategórií.

Víťazi okresného kola I. kategórie

Okres Prešov: 1. Timotej Bugata, 2. Stela Palenčárová, 3. Boris Sabol.

Okres Sabinov: 1. Viktória Hrickaninová, 2. Alica Haviarová, 3. Klaudia Krufáková.

Víťazi okresného kola II. Kategórie

Okres Prešov: 1. Marek Jambrich, 2. Alexander J. Dobrovič, 3. Petronela Palenčárová.

Okres Sabinov: 1. Nela Mišenčíková.

Víťazi okresného kola III. Kategórie

Okres Prešov: 1. Jaroslav Petrisko, 2. Matúš Klimko, 3. Barbara Balážová.

Okres Sabinov: 1. Katarína Prevuzňáková, 2. Jozef Urda, 3. Andrej Sekerák.

Do krajského kola postupujú okrem okresu Prešov a Sabinov aj okres Svidník, Bardejov, Humenné a Snina.

Vyhodnotenie výtvarnej súťaže „Vesmír očami detí 2022“ – okresné kolo

Dňa 21.03.2022 sa v budove HaP v Prešove konalo vyhodnotenie okresných kôl výtvarnej súťaže „Vesmír očami detí“ pre okres Prešov (Sabinov) a Poprad (Kežmarok, Levoča). Vyhlasovateľom súťaže je Slovenská ústredná hvezdáreň v Hurbanove v spolupráci s ostatnými astronomickými zariadeniami na Slovensku. Žiaci MŠ, ZŠ, ZŠ s MŠ a ZUŠ súťažili v okresných kolách: Prešov (Sabinov) a Poprad (Kežmarok, Levoča) s celkovým počtom prihlásených prác – 381. Na jednotlivé okresné kolá pripadala účasť: Prešov (Sabinov) – 288, Poprad (Kežmarok, Levoča) – 93. Po vyhodnotení už 37. ročníka súťaže „Vesmír očami detí“ môžeme skonštatovať, že súťaže sa väčšinou zúčastňujú tí istí učitelia a nových učiteľov pribúda len málo. Budeme preto radi, ak sa v budúcnosti zapoja aj noví mladí učitelia výtvarnej výchovy. Pedagógom aj žiakom odporúčame, aby si prezreli virtuálnu výstavu „Vesmír očami detí“ na

internetovej stránke Hvezdáreň a planetária v Prešove www.astropresov.sk, prípadne navštívili výstavu ďalších ocenených prác, ktorá bude inštalovaná v priestoroch Hvezdáreň a planetária v Prešove. Otvorenie predpokladáme v priebehu apríla tohto roku. Najlepšie ocenené práce postupujú do celoslovenského kola v Hurbanove.

Všetkým účastníkom oboch súťaží ďakujeme za účasť a pedagógom za usmernenie a prípravu žiakov. Tešíme sa na ďalšiu spoluprácu.

Renáta Kolivošková

Meteorický roj η-Aquaridy

η-Aquaridy patrí medzi najvýdatnejšie meteorické roje v mesiaci máj. Materskou kométou tohto meteorického roja je 1P/Hally podobne ako pri októbrovom roji Orionidy. Aktívny je každoročne približne od 19. apríla až do 28. mája. Jeho maximum sa tento rok predpokladá na 6. mája o 10:00 h nášho času. Zenitová hodinová frekvencia by sa v tomto čase mala pohybovať okolo hodnoty 50 meteorov za hodinu, no môže kolísať medzi 40 – 85 meteorov za hodinu. Neistotu v predpovedi zenitovej hodinovej frekvencie spôsobuje trend jej znižovania, kedy v roku 2008 jej hodnota bola 85, v roku 2018 klesla na 60 a v roku 2021 klesla dokonca na hodnotu 45. Ak sa rozhodnete pozorovať tento meteorický roj, bude potrebné si privstať, pretože pozorovacie okno pre jeho pozorovanie sa otvára vždy nad ránom tesne pred svitanim. Radiant (miesto, z ktorého akoby vylietali meteory) nájdeme nad východným obzorom v súhvezdí Vodnára (Aquarius). Bližšie informácie o roji a mapku s vyznačeným radiantom nájdete na našej webovej stránke www.astropresov.sk v rubrike: **ASTRO INFO – NA OBLOHE**. Privstať sa v tomto prípade oplatí hlavne milovníkom nočnej oblohy, pretože tento úkaz budú na oblohe okrem iného sprevádzať aj planéty Venuša, Mars, Jupiter a Saturn.

Európske solárne dni

Vo svete sa už stalo tradíciou, že prvé májové dni astronómovia venujú hlavne osвете v oblasti Slnka a slnečnej energie. Tento termín nie je náhodný, pretože práve 3. mája každoročne oslavujeme Deň Slnka. Tento sviatok našej životodarnej hviezdy vyhlásila OSN v rámci programu pre životné prostredie UNEP a má nám hlavne pripomenúť význam Slnka v ľudskom živote, a to nielen zo strany života na Zemi. Slnko dnes chápeme okrem iného aj ako “nevyčerpatelný” zdroj energie a hlavne na to chcú poukázať Európske solárne dni. Slovensko sa tohto roku do kampane zapojí už po dvanástykrát rôznymi aktivitami nielen z oblasti astronómie ale aj energetiky, ochrany životného prostredia a

pod. Ak sa o tejto oblasti chcete dozvedieť viac, môžete sa od 2. až do 15. mája zúčastniť jedného z organizovaných podujatí. O mieste, čase a type organizovaného podujatia sa dozviete na webovej stránke www.solarnedni.sk/navstevnik. Samozrejme, tak ako aj po minulé roky, aj tento krát sa naša hvezdáreň a planetárium do tejto kampane zapojí. Od 2. až do 13. mája v pracovné dni, vždy od 9:00 h do 15:00 h ponúkame bezplatné pozorovanie Slnka našimi ďalekohľadmi aj s výkladom o danej problematike. Bližšie informácie vás zverejníme na našej webovej stránke www.astropresov.sk.

Úplné zatmenie Mesiaca 16. mája 2022

Celý priebeh tohto zatmenia bude viditeľný z juhozápadnej Európy, z juhozápadnej Ázie, z Afriky, z veľkej časti Severnej Ameriky, z Južnej Ameriky, z Antarktídy a z Tichého, Atlantického a Indického oceánu. U nás z Prešova bude pozorovateľné iba polotieňové zatmenie Mesiaca so začiatkom o 03:31 LSEČ (letný stredo európsky čas) a malá časť čiastočného zatmenia Mesiaca so začiatkom o 04:28 LSEČ. Mesiac totiž v daný deň západne o 04:53 LSEČ a Slnko vyjde 04:51 LSEČ. Aj keď podmienky pozorovania tohto zatmenia z nášho územia nie sú priaznivé, oplatí sa privstať, pretože v tomto čase môžeme nad východným obzorom pozorovať aj planéty Venušu, Mars, Jupiter a Saturn. Ďalšie úplné zatmenie Mesiaca bude u nás pozorovateľné až 7. septembra 2025, aj to iba jeho časť. Celý priebeh úplného zatmenia Mesiaca bude z nášho územia pozorovateľný až 31. decembra 2028.

Mgr. Ján SadiV

Pozorovanie slnečnej fotosféry na Slovensku

Už od roku 1964 funguje na Slovensku sieť pozorovacích staníc, ktorá sa venuje pravidelnému pozorovaniu Slnka a to konkrétne slnečnej činnosti prejavujúcej sa v slnečnej fotosfére. V roku 2021 sa do priameho alebo projekčného (zakresľovacieho) spôsobu pozorovania Slnka zapojilo celkom 15 pozorovacích staníc vrátane našej. Celkový počet pozorovaní slnečnej fotosféry v tomto roku dosiahol hodnotu 2557 (v r. 2020 to bolo 2668), v priemere 213 mesačne, 7 denne.

Každoročne naša hvezdáreň vydáva Bulletin o pozorovaní Slnka na Slovensku, ktorý je zhrnutím ročnej odbornej činnosti všetkých pozorovateľských staníc na Slovensku zameranej na Slnko. Slnečné bulletiny (od r. 2000), vrátane minuloročného, môžete nájsť na našej webovej adrese: www.astropresov.sk/na-stiahnutie/bulletin-opozorovani-slnka-na-slovensku

Mgr. Roman Tomčík

ÚKAZY NA OBLOHE máj 2022

Všetky časy sú uvedené v LSEČ. LSEČ = SEČ + 1 hod.

Pripravil: Mgr. Roman Tomčík

Dátum	SLNKO			MESIAC		
	východ	západ	poznámka	východ	západ	poznámka
5.5.	05:08	19:57		07:35	00:02	v apogeju
9.5.	05:02	20:02		11:45	02:39	v prvej štvrti
16.5.	04:52	20:12		20:59	04:53	v splne
17.5.	04:50	20:13		22:25	05:26	v perigeju
21.5.	04:46	20:18	vstup do zn. Blížencov	01:23	09:47	
22.5.	04:45	20:20		01:54	11:09	v poslednej štvrti
30.5.	04:37	20:29		04:23	20:49	v nove

Dátum	MERKÚR			
	východ	západ	jasnosť	pozorovateľnosť
1.5.	05:51	21:54	+0,5	Začiatkom mesiaca večer nízko nad severozápadným obzorom v súhvezdí BÝKA.
15.5.	05:19	20:59	+3,6	
29.5.	04:27	19:10	+3,5	

Dátum	VENUŠA			
	východ	západ	jasnosť	pozorovateľnosť
1.5.	04:00	15:50	-4,1	Ráno nízko nad východným obzorom v súhvezdí RÝB.
15.5.	03:37	16:22	-4,0	
29.5.	03:16	16:56	-4,0	

Dátum	MARS			
	východ	západ	jasnosť	pozorovateľnosť
1.5.	03:31	14:20	+0,8	Ráno nad východným obzorom v súhvezdí VODNÁRA neskôr RÝB.
15.5.	02:56	14:22	+0,7	
29.5.	02:21	14:24	+0,6	

Dátum	JUPITER			
	východ	západ	jasnosť	pozorovateľnosť
1.5.	03:58	15:47	-2,2	Ráno nad východným obzorom v súhvezdí RÝB.
15.5.	03:08	15:07	-2,2	
29.5.	02:18	14:25	-2,3	

Dátum	SATURN			
	východ	západ	jasnosť	pozorovateľnosť
1.5.	02:52	12:41	+0,8	Ráno nad juhovýchodným obzorom v súhvezdí KOZOROŽCA.
15.5.	01:59	11:49	+0,7	
29.5.	01:04	10:56	+0,6	

jas. v mag.

ÚKAZY NA OBLOHE jún 2022

Pripravil: Mgr. Roman Tomčík

Dátum	SLNKO			MESIAC		
	východ	západ	poznámka	východ	západ	poznámka
2.6.	04:35	20:32		06:20	23:36	v apogeju
7.6.	04:32	20:36		11:52	01:24	v prvej štvrti
14.6.	04:30	20:40		21:16	03:58	v splne
15.6.	04:30	20:41		22:25	04:51	v perigeju
21.6.	04:31	20:43	Letný slnovrat, vstup do zn.RAK	00:59	12:48	v poslednej štvrti
29.6.	04:34	20:43		04:16	21:34	v nove, v apogeju

Dátum	MERKÚR			
	východ	západ	jasnosť	pozorovateľnosť
1.6.	04:16	18:53	+2,8	Nepozorovateľný, je na dennej oblohe.
15.6.	03:36	18:26	+0,7	
29.6.	03:26	19:14	-0,5	

Dátum	VENUŠA			
	východ	západ	jasnosť	pozorovateľnosť
1.6.	03:12	17:03	-4,0	Ráno nízko nad východným obzorom v súhvezdí BARANA neskôr BÝKA.
15.6.	02:55	17:39	-3,9	
29.6.	02:45	18:14	-3,9	

Dátum	MARS			
	východ	západ	jasnosť	pozorovateľnosť
1.6.	02:13	14:25	+0,6	Ráno vysoko nad juhovýchodným obzorom v súhvezdí VELRYBY neskôr RÝB.
15.6.	01:38	14:26	+0,5	
29.6.	01:03	14:26	+0,4	

Dátum	JUPITER			
	východ	západ	jasnosť	pozorovateľnosť
1.6.	02:07	14:16	-2,3	Ráno vysoko nad juhovýchodným obzorom v súhvezdí RÝB neskôr VELRYBY.
15.6.	01:16	13:32	-2,4	
29.6.	00:24	12:45	-2,5	

Dátum	SATURN			
	východ	západ	jasnosť	pozorovateľnosť
1.6.	00:53	10:44	+0,8	V druhej polovici noci od juhovýchodného po južný obzor v súhvezdí KOZOROŽCA.
15.6.	23:54	09:48	+0,7	
29.6.	22:58	08:51	+0,6	

jas. v mag.